

bet, de have talt; de have gjentagende gjort Skridt; og de have ikke kunnet bevirke Noget, ikke Andet, end at man tænker paa at ville af- finde sig med virkelige Arvefæstere, hvis Arve- fæste ganske nøie er fastsat til bestemte Afgifter, som ikke maae overstiges, og hvor det er vilst, hvorledes Godset kan afhændes, og ogsaa hvor- ledes det kan udstyfkes. Man har benyttet denne lille Udvei til at ville aftvinge dem Be- taling efter de samme Regler som for det al- mindelige Fæstegods under Stiftelser. De underhandle paa trede Aar, troer jeg, derom og kunne ingen Bei komme. Jeg nævner dette for at vise, hvilken Misbrug der kan gjøres af disse Lovregler, og hvor vigtigt det er at faae dem ordnede. Efterat jeg nu har omtalt disse to Paragraffer i Særdeleshed, skal jeg, idet jeg meget opfordrer til at gaae saa alvorlig ind paa denne Lov som muligt og see at bringe det meest Mulige ud af den, som man kan, og dog see at faae den færdig denne Gang, endnu henlede Opmærksomheden paa et Exempel, som ligger for i det Andragende, jeg har bragt ind idag, henlede Opmærksomheden paa, hvor vig- tigt det er, at der tages alvorlige Forholds- regler for at lette de Ulemper, der ere ved Fæstegodsset. Her er Tale om Samsø; paa Samsø eier den ene Mand Gaarden og den anden Jorden; til Fideicommissgodset og Grevskabet er der givet Tilladelse til at afhænde Gods, men den Sag kan ingen Fremskridt gjøre, den staaer stille, der vises en afgjort Uvillie mod at faae dette Forhold ordnet. Jeg nævner dette kun for at vise, at der er en stor Trang til, at de Ulemper, der hæfte ved Fæste- lovgivningen som den er, blive saaledes afen- drede, at det bliver i vedkommende Folks In- teresse at tage en endog stor Fordeel, men ialfsald engang komme tilende dermed.

S. Sage: Dersom man ogsaa fra den anden Side skulde have saa væsentlige Indven- dinger imod dette Lovforslag som dem, der ere fremsatte af de to sidste ærede Talere, saa vilde det vel neppe lykkes at gennemføre det, og jeg tilstaaer ogsaa, at naar der blev gjort væsent- lige Forandringer deri, saa vilde jeg ønske, at det ikke blev gennemført. Der er jo ikke no- gen overordentlig stærk Trang til en Lov som

denne. Dersom man troer at kunne gennem- føre Selveiendom, saa er det en Selvfølge, at det vil være naturligt ved Udarbejdelsen af en Lov, som ordner Overgangen af Fæsteforholdet til Selveiendom, ogsaa at tage Landboforholdene i det Hele under Overveelse. Skulde man komme til det Resultat, at en Tvangslov ikke kunde gennemføres, da var det dog maaskee rigtigt, naar man behandler Fæstevæsenet, som er en saa overordentlig væsentlig Deel af Land- bolovgivning, da ogsaa at tage andre vigtige Bestemmelser, som høre til denne Lovgivning, under Bearbejdelse. Her er jo en lille Stump i §§ 1 og 2, der løse visse af de Baand, som nu hvile paa Fæstebesiddelsen. Der er et Baand, som i mine Tanker er langt vigtigere, og som hviler paa Eiendommen i det Hele, det er Lovgiv- ningen om Udstyfning og Sammenlægning, som er i den Grad mangelfuld, at der i dette For- hold næsten mere end i noget andet Forhold trænger til at indføres Frihed. Vi have søtt Trang til Næringsfrihed, og dog var der ikke for Øyerne en Bestemmelse, som sagde, at en Gaandværker ikke maatte have saa stort et Værk- sted, som han behøvede for sin Bedrift. Gaar- den er Landmandens Bedrift; den maa han ikke have uden af en vis Størrelse, medmindre han med stort Besvær og Arbeide har erhver- vet sig en Bevilling dertil. Imidlertid troer jeg, at Loven, uagtet den kun behandler et en- felt Forhold, vil kunne have sin Nytte, og navnlig troer jeg, at Bestemmelsen i § 1 er saare hensigtsmæssig, ligesom ogsaa Bestemmel- sen i § 2. Vil man forandre denne Paragraph- enten saaledes, som det blev anbefalet af den ærede første Taler, ved kun at anvende den ved Fæsteledighed og hvor der ingen Livs- arvinger var, eller saaledes, som antydet af den sidste ærede Taler, ved kun at tage en For- holdsdeel af hver Gaard; saa troer jeg rigtig- nok, den vil tabe sin væsentlige Betydning. Godseieren vil sjelden have Interesse af at faae f. Ex. 5 Tdr. Land flere Steder omkring paa sit Gods, hvorimod det kan være af stor Betyd- ning for ham paa et enkelt Sted at have et samlet Areal af 50 Tdr. Land. Han kan hel- ler ikke indbrage en Gaard, før den bliver fæsteledig; naar nu § 2 siger, at efterat han har solgt, kan han indbrage saameget som 1/10